

Fonteinkerk, 5 maart 2023

Lezingen: Jesaja 58:1-8 en Lucas 9:28-37

Als jonge predikant zat ik op een dag in het Bethesdaziekenhuis van Hoogeveen naast het bed van een gemeentelid. Hij had de vorige dag een zware hartoperatie ondergaan, en lag nog op intensive care. Hij vertelde dat hij tijdens de operatie gedroomd had. Hij moest een berg beklimmen: een moeizame tocht naar boven. Toen hij op de top was, zag hij in de verte een stad liggen. Die stad straalde van licht, en zag er zó prachtig uit, dat hij niets liever wilde dan dáárheen te lopen. Maar toen hij op weg wilde gaan, hoorde hij stemmen. Hij kon niet verstaan wat ze zeiden, maar het geluid van die stemmen hield hem tegen. Door de stemmen ging hij niet naar die indrukwekkende stad, maar liep hij weer de berg af, terug naar waar hij vandaan kwam. Toen hij wakker werd, bleek de operatie voorbij te zijn. “Ik ga dit aan niemand vertellen, want ze zullen wel denken dat ik gek geworden ben,” zei hij, “maar ik denk dat ik nog leef dankzij die stemmen. Dat waren de gebeden van jullie in de kerk. Dankzij jullie gebed ben ik weer naar het leven teruggekeerd!”

Een indringende religieuze belevenis, een ervaring die jou uittilt boven de alledaagsheid van het bestaan, - dat had deze man meegemaakt. Dat maakten ook Petrus, Johannes en Jakobus mee, toen ze samen met Jezus een berg opgingen. Een paar dagen daarvóór had Jezus aan zijn leerlingen verteld dat Hij een lijdensweg tegemoet ging. Dat hadden zijn leerlingen niet begrepen. Wat er nu op deze berg gebeurt, past béter bij hun ideeën over de Messias.

“Terwijl Hij aan het bidden was, veranderde de aanblik van zijn gezicht, en werd zijn kleding stralend wit.” Er gebeurt daar iets wonderlijks, iets van een onaardse schoonheid, iets dat hen even uittilt boven het aardse bestaan. Petrus wil dit moment dolgraag vasthouden. Hij wil drie tenten opslaan, hij wil dat dit wonderlijke licht bij hen blijft. En dat is een herkenbare wens. Mensen verlangen hevig naar momenten waarop ze boven zichzelf uit kunnen stijgen, waarop ze even de aarde met al haar zware zorgen kunnen vergeten. Mensen willen zichzelf verliezen in de ontroerende schoonheid van muziek, in de warme blik van hun geliefde, in de grootsheid van de natuur, of anders wel in de roes van drank of verdovende middelen. Als mensen vandaag de dag nog met geloof bezig zijn, dan zoeken ze vaak juist zo’n bijzondere ervaring: een diep besef van aanraking en aanvaarding, de ontroering van het samen zingen en samen stil zijn, de “kick” van het opgaan in een groter geheel, - als je maar even verlost kunt zijn van jezelf en de wereld. Zijn we niet vaak dáárnaar op zoek, naar de mystieke ervaring, naar een spiritualiteit die ons uittilt boven het alledaagse?

Tot grote teleurstelling van Petrus (neem ik nu maar aan) is het moment van hemels geluk maar heel tijdelijk. Het móét ook tijdelijk zijn, want ze moeten weer terug naar de bewoonde wereld, naar de aarde met al haar zorgen en kwalen. Als ze de berg weer afdalen, komen ze in een grote menigte terecht. Een vader smeekt om hulp voor zijn bezeten kind. Het hemelse moment op de berg staat blijkbaar in dienst van de terugkeer: het was niet bedoeld om ons boven de wereld uit te tillen, maar om ons met beide benen op de grond te houden, om ons met nieuwe moed de wereld in te zenden.

Jezus praat op de berg met twee mannen: Mozes en Elia, twee woordvoerders van God, twee vertegenwoordigers, van de wet en de profetie. Wet en profetie waren de twee pijlers waar het verbond tussen God en Israël op rustte, wet en profetie waren de brengers en bewakers van het bevrijdende woord van God. Naar Joodse opvatting zal er nooit ‘n eind komen aan wet en profetie; die hebben eeuwigheidswaarde, die blijven altijd levende werkelijkheid. In de bijbel wordt dat verbeeld door het bijzondere levenseinde van Mozes en Elia. Mozes werd, volgens

het verhaal, door God zelf begraven, zodat zijn graf onvindbaar bleef. Elia werd door een vurige wagen naar de hemel gevoerd. Het is net alsof er geen werkelijk einde aan hun leven is gekomen. De wet en de profetie kennen geen einde. Zoals ook de liefde van Jezus geen einde kent; ook Jezus is nog steeds levende werkelijkheid.

Mozes en Elia praten met Jezus. Marcus zegt heel simpel: "...ze spraken met Jezus." Lucas, zo hoorden we, voegt eraan toe: "Over zijn levenseinde..." Kort vóór deze "topontmoeting" had Jezus zijn leerlingen verteld over zijn komende lijdensweg. Nu gaat Hij hierover in gesprek met Mozes en Elia. Dit hemelse moment wordt inhoudelijk bepaald door de lijdensweg, het levenseinde van Jezus. Toch is de vertaling "levenseinde" éénzijdig. "Exodos," staat er in het Grieks; Mozes en Elia praten met Jezus over zijn exodus, zijn uitgang. Daar klinkt de uittocht in mee, de mars van slavernij naar vrijheid, de reis naar het beloofde land, dóór de doodsmachten van Schelfzee en woestijn heen. De weg van Jezus voert Hem in het duister, maar aan het einde van de reis wacht Hem de stralende heerlijkheid van God. Daar wordt op deze berg al iets van zichtbaar; het licht dat Jezus omstraalt geeft aan dat de duisternis het niet zal winnen. In de lijdensweg zien we al de gloed van Pasen.

Na zijn gesprek met Mozes en Elia kan Jezus de toekomst weer aan. Hij gaat de berg weer af, naar waar een bezeten jongen op genezing wacht. Het is niet Jezus' bestemming om hemelse momenten op te roepen en vast te houden. Het is Jezus' bestemming de boze geesten van deze wereld te ontmaskeren en te verjagen, al moet Hij er zelf aan onderdoor gaan. Dat is zijn lijdensweg, maar óók zijn weg naar het licht. Het is Jezus' haast onnavolgbare weg: de weg van de liefde.

Wij worden geroepen Hem te volgen op die weg. De liefde brengt ons op de donkerste plekken van deze wereld; dat vraagt om moed en om bewuste keuzes, maar ook om overgave en vertrouwen. Het vraagt om een spiritualiteit die ons niet boven het alledaagse leven uittilt, maar juist met beide benen op de grond houdt. Het is de spiritualiteit die Jesaja ons voorhoudt: vasten is niet bedoeld om ons een fijn religieus gevoel te bezorgen, of ons van Gods nabijheid te verzekeren, maar om des te meer oog te krijgen voor je arbeiders en de mensen om je heen. Het is de spiritualiteit die zich aftekent in het doopvont, waar we naar omlaag worden gesleurd, de diepte in, in het vertrouwen dat de hand van God ons zal vinden en weer naar het licht zal brengen. Alleen dóór de diepte heen komt het beloofde land in zicht. Christen zijn: dat zit uiteindelijk niet in de schoonheid van de liturgie, of in het uitspreken van een diepzinnige belijdenis, of in ervaringen die ons boven de aarde laten uitstijgen. Hoewel we die ervaringen van schoonheid en ontroering niet kunnen missen! Tijdens het afgelopen kerkenraadsweekend las ik een gedicht over een eiland waarop àl je vragen een antwoord krijgen. In een commentaar op dat gedicht zegt de liberale rabbijn Marianne van Praag: "Naar zulke momenten streef je toch? Als je zo'n ervaring van alomvattend weten meemaakt, (...) dan kun je je dat later nog heel precies herinneren. (...) Het leven is niet te doorgronden, zoals de dichteres zegt. Maar op zo'n moment van gelukzaligheid is het net of je het heel eventjes aanraakt. Ik zie dergelijke momenten ook wel als grepen op een klimmuur: soms zitten ze dichtbij elkaar, soms heel ver uit elkaar, maar uiteindelijk vormen ze wel je houvast."

Deze rabbijn stelt dus dat we er niet buiten kunnen: deze momenten waarop het leven heel even volmaakt is, momenten waarop we ons door het leven omarmd voelen, waarop al onze vragen en zorgen verdwijnen naar de achtergrond. We kunnen deze momenten niet missen! Misschien wel omdat ze ons weer "vullen", weer moed en energie geven, terwijl het leven in de alledaagse wereld ons vaak leeg, moe en moedeloos maakt. De Duitse theologe Dorothee

Sölle dacht in haar boek “De Heenreis” (1975) na over het belang van religieuze ervaring in een maatschappij die godsdienst als achterhaald beschouwt. Voor Sölle zijn deze ervaringen onontbeerlijk bij het overwinnen van de contactloosheid, bij het zoeken naar identiteit, bij het streven naar heelheid in het menselijk bestaan. De “heenreis” is echter nooit af zonder de “terugreis”, de terugkeer naar de wereld, de sociale en politieke werkelijkheid.

Uiteindelijk gaat het erom dat wij het licht van boven naar beneden brengen. Dat wij met een warm hart en een stralend gezicht de weg naar beneden gaan, de wereld en de toekomst in. Dat wij van harte op de aarde blijven, omdat Jezus zelf uit liefde naar de aarde kwam.